

РОЛЬ МЕДІАОСВІТИ У ВИХОВАННІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Розглянуто вплив медіаосвіти на виховання підростаючого покоління. Показано, що сучасний етап розвитку інформаційного суспільства має свою специфіку, зумовлену постійною дією засобів масової інформації та глобальної мережі Інтернет на розвиток особистості дітей, підлітків, молоді.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) надають освіті широкий спектр можливостей, що впливають на якісні характеристики навчально-виховного процесу, зокрема, вони розширяють полісенсорні можливості представлення навчальної та іншої інформації. Використання кольорів, графіки, звуків, усіх сучасних засобів комп'ютерної візуалізації різноманітних процесів, явищ і об'єктів навколишнього світу дозволяє відтворити реальний стан дійсності.

Можливості та переваги ІКТ і медіаосвіти корисні лише людям, у яких сформована інформаційна культура. В протилежному випадку всі переваги ІКТ перетворюються в недоліки, а це призводить до формування в учнів і студентів інтернет-залежності.

Ключові слова: медіаосвіта, виховання, ІКТ, інтернет-залежність.

Рассмотрено влияние медиаобразования на воспитание подрастающего поколения. Показано, что современный этап развития информационного общества имеет свою специфику, обусловленную постоянным действием средств массовой информации и глобальной сети Интернет на развитие личности детей, подростков, молодежи.

Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) представляют образованию широкий спектр возможностей, которые влияют на качественные характеристики учебно-воспитательного процесса, в частности, они расширяют полисенсорные возможности представления учебной и другой информации. Использование цвета, графики, звуков, всех современных средств компьютерной визуализации разнообразных процессов, явлений и объектов окружающего мира позволяет воспроизвести реальное состояние действительности.

Возможности и преимущества ИКТ и медиаобразования полезны лишь людям, у которых сформулирована информационная культура. В противном случае все преимущества ИКТ превращаются в недостатки, а это приводит к формированию у учащихся и студентов интернет-зависимости.

Ключевые слова: медиаобразование, воспитание, ИКТ, интернет-зависимость.

The influence of mediaeducation on the education pidrostkovoho generation. It is shown that the current stage of development of the information society has the specificity caused by constant influence of the media and the Internet on personality development of children, teenagers, youth.

Information and communication technologies (ICT) provide a wide range of education, affecting the quality characteristics of the educational process, in particular, they extends the field of sensory representation of educational opportunities and other information. The use of color, graphics, sound, all of modern computer visualization of

various processes, phenomena and objects of the world to reproduce the actual state of reality.

Features and benefits of ICT and media education are useful only to people who have formed information culture. Otherwise the benefits of ICTs turn into disadvantages, and this leads to the formation of pupils and students Internet addiction.

Key words: media education, training, ICT, Internet addiction.

Відомо, що професійна компетентність людей стала нині вирішальною передумовою виробництва високоякісних товарів і надання сучасних послуг. Високий рівень професійної освіти населення є важливим чинником стимулювання економічного розвитку та забезпечення конкурентоздатності економіки будь-якої країни в міжнародному вимірі.

Проте не можна вимірювати результати професійної освіти лише тільки економічними параметрами. Це однобічний підхід. Вона, тобто освіта, є найважливішим чинником особистісного розвитку, забезпечення активної життєвої позиції кожної людини, способом її індивідуальної самореалізації. В цьому зв'язку сучасна політика в галузі професійної освіти має бути спрямованою на досягнення таких взаємопов'язаних цілей: сприяти розвитку особистості, суспільно-політичному прогресу країни, а також забезпечити країну кадрами необхідного рівня кваліфікації.

Без молодих фахівців, підготовлених до роботи в нових економічних умовах, які не просто мають запас знань і вміння ефективно їх використовувати, а й володіють необхідними етичними якостями, неможливо впоратися з жодною з перерахованих проблем. Якщо людина не є патріотом своєї Батьківщини, якщо вона нечесна, непорядна, не орієнтована на те, щоб допомогти слабкішому - жінці, дитині, людям похилого віку, якщо цінності сім'ї для неї нічого не означають, якщо вона повна агресії, злості, заздрості, то ніякі її знання не допоможуть у розв'язанні завдань, що постали нині перед країною.

Стійкість проблем свідчить про те, що саме етичні якості багатьох наших людей, перш за все, молодих, є каменем спотикання на цьому шляху. Які життєві цінності сьогоденної молоді людини: зробити щось корисне для

своєї країни або виїхати неважливо куди, але де більше платять; створити сім'ю і рости дітей або розважатися щодня і щогодини в прагненні до гламурного життя; стати професіоналом у своїй справі та гордитися тим, що ти людина праці, або ж шукати легких шляхів, а іноді і злочинного заробітку? Чому нині в нас такий вал охочих стати не слюсарями або токарями, електриками або фрезерувальниками, вчителями, врешті-решт економістами, чиновниками, хоча офіційна зарплата робітника-фахівця часто набагато більша? Не секрет, що вже нині нас лікують молоді лікарі з так званими «купленими» дипломами. Вони призначають операції, які нам часто не потрібні, тільки тому, що прагнуть одержати великі гроші, прописують підроблені ліки, які треба придбати в певних аптеках; ми беремо на роботу випускників з дипломами престижних столичних ВНЗ, але потім виявляється, що вони здобули освіту в якому-небудь віддаленому селищі, в трьохкімнатній квартирі, де ніколи не бачили навіть кандидата наук. Між тим, у випускників престижних вузів і їх філій, що знаходяться в нікому невідомих селищах і містечках, дипломи є ідентичними. В результаті ми одержуємо «фахівця», який не може грамотно написати заяву про прийом на роботу.

Для вирішення всіх цих проблем необхідно відповісти на питання: де, хто і як формує у молодих людей необхідні для життя в суспільстві етичні якості?

Можна подумати, що це родина, сім'я. Але це дуже рідко. Нині, щоб забезпечити дітей, багато батьків працюють на двох-трьох роботах. На дорогу вони втрачають багато часу. Коли батьки пізно увечері добираються додому, де їх чекає чимало повсякденних справ, у них просто не лишається сил на спілкування з дитиною, та і діти в цей час, як правило, вже сплять.

Тоді, можливо, дитячий садок? Але ми знаємо, що державних дитячих освітніх закладів не вистачає, в них багаторічні черги. Послуги приватних дитячих садків не всі батьки можуть оплачувати. Треба визнати також, що і рівень готовності вихователів до розвитку дітей нині часто нижче середнього: нерідко на цих посадах працюють абсолютно випадкові люди. Якщо ви проходите повз дитячий садочок, то можете бачити одну і ту саму картину -

представлених самих собі дітей і вихователів, що стоять групкою та обговорюють свої проблеми.

Можливо, вихованням підростаючого покоління займається школа? Ні, вона давно цього не робить. І раніше-то в школах обмежувалися галочками про проведені заходи. Нині, хоча ситуація інша, в масовій школі мало що змінилося.

Вищі навчальні заклади взагалі часто-густо не орієнтовані на процес виховання, вважаючи, що у них інші завдання. Нині їх головна проблема - пройти акредитацій, а рівень етичності студентів ніколи не був у числі акредитаційних показників. Тому ВНЗ орієнтовані не на думку студентів і працедавців, а на міністерство, яке за певними показниками вирішує, якому ВНЗ бути, а який закрити чи об'єднати. Тоді хто ж нині реально займається вихованням особистості? Відповідь на це питання просте і в усіх на виду - це мас-медіа, перш за все, телебачення й Інтернет. Що ж виховують нині ці електронні засоби інформації? Питання дуже важливе, адже ми живемо в інформаційному суспільстві, коли людина має справу не з реальними образами явищ і речей, а з їх віртуальними замісниками.

Сучасне телебачення - усвідомлено чи ні - веде цілеспрямовану роботу щодо руйнування в молодому поколінні всього людського. Ми вже нині пожинаємо ці плоди телевізійної антикультури, яка активно формує в дітей деструктивний соціокультурний досвід.

Не секрет, що здібність до гумору - найважливіша ознака гостроти розуму та якість, що особливо цінується в молодіжному середовищі. Вона є свого роду лакмусовим папірцем інтелектуального потенціалу молодих людей. Не можна не помічати, що гумор все частіше замінюється гнітючою вульгарністю, нахабством, відвертою дурістю. Молодь учать сміятися над тим, над чим розумна людина в принципі сміятися не може і не повинна. І ось уже новим молодим здається, що це і є дотепність, хоча від розуму там нічого не залишилося.

Врешті-решт ми зобов'язані зрозуміти, що сучасний етап розвитку

нашого суспільства має свою специфіку, зумовлену постійною дією засобів масової інформації і глобальної мережі Інтернет на розвиток особистості дітей, підлітків, молоді.

Доводиться констатувати, що головним вихователем учнів і студентської молоді нині є засоби мас-медіа, які переважно формують у дітей і підлітків агресивний, збочений образ миру. Нормою вони починають вважати суспільство, де життя людини нічого не коштує, де немає кохання і яких-небудь людських інтересів, а є лише фізіологічні інстинкти. З наших мас-медіа сучасна дитина ніколи не дізнається, що головне щастя людині приносить можливість реалізувати свій творчий початок, відчуття того, що ти потрібний тим, хто тебе оточує. Замість цього інформаційні засоби роблять з нашої молоді сексуально стурбованих, жорстоких і депресивних індивідів.

Це не просто гірко, це страшно. Молоді люди фактично живуть у віртуальному світі, в якому вони починають ненавидіти людей іншої національності, іншої культури й освіти, успішніших і багатших, - всіх тих, у кого хоч що-небудь краще, їхня внутрішня енергія прямує не на саморозвиток, а на самознищення у вогні ненависті. І якщо градус цієї агресивності буде зростати, то наслідки стануть необоротними.

Найактуальнішою проблемою в цьому зв'язку є розвиток Всесвітньої глобальної мережі Інтернет, що створила можливість для так званого інтерактивного спілкування. Інтерактивне спілкування найпривабливіше для людей відчужених і невпевнених у собі, які бажають спілкуватися, проте не знаходять його в оточуючому суспільстві. Крім того, завдяки Інтернету значно розширився горизонт можливостей задоволення інформаційних потреб людини.

На сучасному етапі інформатизації суспільства помітно активізувалася робота щодо інформатизації процесів навчання, особистісного розвитку учнів і студентів, управління педагогічними системами.

Крім економіко-управлінських переваг інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) надають освіті широкий спектр можливостей, що впливають на якісні

характеристики навчально-виховного процесу. Широко відомі позитивні аспекти використання ІКТ у навчальному процесі: вони значно розширюють полісенсорні можливості представлення навчальної й іншої інформації. Використання кольорів, графіки, звуків, усіх сучасних засобів комп'ютерної візуалізації різних процесів, явищ і об'єктів оточуючого світу дозволяє відтворювати реальний стан діяльності. Студент або учень може обрати найзручнішу для себе форму (або їх комбінацію) подання інформації, що буде сприяти її ефективному засвоєнню. Комп'ютер дозволяє суттєво підвищити мотивацію студентів до навчання за рахунок використання адекватного заохочення правильних розв'язків задач, а також ураховує когнітивні стилі конкретних учасників навчального процесу. Самі ІКТ залучають до навчального процесу студентів, сприяють найширшому розкриттю здібностей будувати та аналізувати моделі різних предметів, ситуацій, явищ, сприяє формуванню в студента рефлексії. Використання ІКТ і комп'ютерів має ще низку беззаперечних переваг.

Проте ці можливості та переваги можуть бути корисними лише людині зі сформованою інформаційною культурою. В протилежному випадку всі переваги ІКТ легко перетворюються в недоліки за умов неправильного використання, а також призводить до формування в учнів і студентів так званої інтернет-залежності.

Термін «інтернет-залежність» (синоніми інтернет-аддикція, нетаголізм, віртуальна залежність, комп'ютерна залежність, кіберзалежність, аддукція) визначає патологічну пристрасть людини до роботи або проведенню часу за комп'ютером.

В основі формування патологічної пристрасті до комп'ютера лежить порушення психічних механізмів сприйняття світу й обробки інформації. Інформація для людини має велике значення. Рівень розвитку комп'ютерної техніки та програмного забезпечення на даний момент створює ілюзію реальності, куди занурюється людина, яка працює за комп'ютером. Саме ця особливість є найбільш привабливою для людей з комп'ютерною залежністю,

оскільки в певному сенсі вони страждають порушенням процесів міжособистісного спілкування.

Найбільш помітний негативний вплив комп'ютерної залежності на соціальні якості людини: дружелюбність, відкритість, бажання спілкуватися, почуття жалості до людей. Якщо комп'ютерна залежність набуває вираженого характеру, то спостерігається сильна деградація соціальних зв'язків особистості і так звана соціальна деградація людини. Найчастіше соціальна дезадаптація розвивається в підлітків і в ранній юності, коли вони проводять багато часу за комп'ютерними іграми і в Інтернеті. На тлі соціальної дезадаптації й заглиблення в світ віртуальної реальності можуть з'явитися надлишкова агресивність і різного роду види анти-суспільної поведінки.

Розв'язання проблеми інтернет-залежності є складним і неоднозначним, як і сама проблема, і потребує активних дій дорослих і комплексного підходу, проте в літературі все частіше розглядаються лише психологічні та/або медичні аспекти цієї проблеми. З педагогічної точки зору проблема залишається мало дослідженою.

Не викликає сумніву той факт, що нам слід докладати значних зусиль, щоб формування етичних якостей майбутніх фахівців одержало належну підтримку не тільки від навчальних, а й від засобів масової інформації.

Література:

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем освіти: [Монографія]/Валерій Юхимович Биков. - К.: Атіка, 2008. - 684с.
2. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: монографія/Василь Григорович Кремень. - 3 вид. - К.: Знання України, 2011. - 520 с.
3. Шуманова Е.В. Воспитательное пространство социальных сетей Интернета / Евгения Владимировна Шуманова // Профессиональное образование. Столица, 2011. - №6. - с.39-40.

Заявка
на участь у IV Міжнародній науково-практичній конференції
«Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід,
проблеми, перспективи»

Прізвище, ім'я, по батькові Гуревич Роман Семенович

Науковий ступінь, учене звання д.п.н., проф., член-кор. АПН України

Посада директор Інституту магістратури, аспірантури, докторантури

Організація Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Робота секції секція перша

Планую:

виступити з доповіддю

– на пленарному засіданні (до 15 хв.) (так)

Назва доповіді Роль медіаосвіти у вихованні підростаючого покоління

Адреса для листування, тел. 21001, м. Вінниця1, вул. Острозького, 32, т. 0432-227-90-76,
т. 067-732-91-51

E-mail imadvdpu@gmail.com